

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Секція 6. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....355

Каріна БУБЕН

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ПСЕВДОРЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ФОРМАХ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ ДОКТРИНИ І ПРАКТИЦІ.....355

Владлена ВОЛОШИНА

МЕДІАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРОВОА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....358

Ірина ГОРБАЧОВА

ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....362

Сергій КОНОВАЛЬЧУК

НОТАРІУСИ ЯК ОСОБИ, ЩО НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ТА СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....366

Valeriu LUNGU

COMPETENȚA POLIȚIEI DE FRONTIERĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PREVENIREA ȘI CONTROLUL DEZORDINILOR ÎN MASĂ.....370

Boșcaneanu MARCEL

PERSPECTIVE ȘI PROVOCĂRI DE DREPT PENAL ÎN COMBATAREA CRIMINALITĂȚII DE MEDIU ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER.....382

Олексій ПАЛАМАРЧУК

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ СПРЯМОВАНА НА ВЧИНЕННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК.....392

Дмитро ПЕРСТИНЧИК

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ У НЕЗАКОННИХ ДІЯХ ЩОДО ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ.....396

Тарас ПОНУРКО

ОСОБЛИВОСТІ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ УКРАЇНОЮ.....401

Вадим ПОЖАР

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....405

Сергій РАДЕЦЬКИЙ

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ У ПРОВАДЖЕННІ ПРО ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ.....409

Пожар Вадим

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2029-1581>
електронна адреса: pvg.profy03@gmail.com*

**ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПРИ
ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ**

У тезах розглянуто проблемні аспекти забезпечення прав потерпілого при проведенні експертизи у досудовому провадженні, зокрема: обмеженні можливості участі потерпілого у процедурі проведення експертизи, неможливість самостійного залучення експерта на договірних засадах, відсутність можливості звернення до слідчого судді з цього питання, відсутність належної процедури інформування потерпілого про проведення експертизи, тощо.

Ключові слова: потерпілий, експертиза, досудове розслідування, забезпечення прав учасників кримінального провадження, доказування.

Pozhar Vadym

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Criminal Procedure,
National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine*

**THE PROBLEM OF PROTECTING THE VICTIM'S RIGHTS WHEN
CONDUCTING AN EXPERTISE IN A PRE-COURT INVESTIGATION**

The theses consider problematic aspects of ensuring the rights of the victim during the examination in pre-trial proceedings, in particular: limited participation of the victim in the examination procedure, the impossibility of independently engaging an expert on a contractual basis, the lack of the possibility of contacting the investigating judge on this issue, the lack of a proper procedure for informing the victim about the examination, etc.

Keywords: victim, expertise, pre-trial investigation, ensuring the rights of participants in criminal proceedings, evidence.

Одним із завдань кримінального провадження є охорона прав, свобод та законних інтересів усіх учасників процесу, в тому числі і потерпілого. Водночас чинне законодавство України не забезпечує потерпілому рівні можливості для захисту своїх інтересів під час проведення експертиз. Зокрема, у КПК України

відсутні прямі норми, які дозволяють потерпілому самостійно ініціювати та проводити експертизу, на відміну від сторони захисту. Наприклад, ст. 242 КПК передбачає проведення експертизи лише за зверненням сторін кримінального провадження або на підставі клопотання сторони захисту. Оскільки потерпілий формально, виходячи з аналізу ст. 3 КПК України, не є стороною кримінального провадження (за винятком випадків передбачених ст. 338 та ст. 340 КПК), то він може лише ініціювати експертизу за процедурою ч. 3 ст. 93 КПК (подавши відповідне клопотання слідчому, дізнавачу). Однак, як зазначає О.О. Юхно, статистика свідчить про численні відмови в таких клопотаннях (від 57% до 71% випадків) [1, с. 446]. Навіть якщо потерпілий оскаржує відмову в порядку ст. 303 КПК України, це не означає що він доб'ється призначення експертизи і це однозначно призводить до затягування розслідування. У підсумку потерпілий опиняється у незадовільному становищі в плані забезпечення рівності прав сторін та змагальності процесу: з одного боку, він має законодавчо закріплені права заявляти клопотання та подавати докази, з іншого - на практиці змушений конкурувати зі стороною захисту, якій надано ширші повноваження щодо залучення експертів.

Згідно частині 2 ст. 242 КПК серед підстав, за яких слідчий чи прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи прямо згадується потерпілий: якщо він не може самостійно визначити розмір матеріальних чи немайнових збитків та не надав відповідних документів, слідчий має призначити експертизу для їх визначення. Але ця норма стосується виключно оцінки розміру шкоди і не розширює загальних прав потерпілого на участь у призначенні експертиз.

Науковці одностайно звертають увагу на дисбаланс прав потерпілого та захисту. Так, О.П. Кучинська вказує на «відверту диспропорцію» можливостей потерпілого і захисника в процесі відстоювання позиції [2, с. 231]. Чинне кримінальне провадження будується на принципі змагальності, згідно з яким сторони мають рівні права на збирання і подання доказів. Проте цей принцип у КПК формально застосовується лише до сторони обвинувачення і захисту, залишаючи поза увагою такого учасника, як потерпілий. На думку дослідників, це не виправдано звужує можливості потерпілого, зокрема й у використанні спеціальних знань (експертиз) і потребує виправлення. Видається, що усі учасники кримінального провадження, що зацікавлені у його вирішенні, повинні мати рівні процесуальні можливості для відстоювання своїх прав та законних інтересів. Тому необхідно поширити засаду змагальності на потерпілого, дозволивши йому здійснювати роль, близьку до сторони обвинувачення.

Багато науковців сходяться до думки про необхідність більш чіткого закріплення прав потерпілого щодо проведення експертиз. Так, зокрема А.П. Кріпак пропонує доповнити ст. 243 КПК нормою, яка прямо надавало б потерпілому право самостійно залучати експерта для проведення експертиз на договірних засадах, в тому числі й обов'язкових (аналогічно стороні захисту) [3, с.150]. Цей підхід безумовно допоможе зміцнити процесуальну позицію

потерпілого у формуванні доказової бази. Крім того, це сприятиме дотриманню міжнародних стандартів забезпечення прав потерпілого. Так, згідно статті 10.1 Директиви ЄС 2012/29 про потерпілих, обмеження права потерпілих на подання доказів може розцінюватися як порушення їх права бути вислуханими. Отже, відсутність достатніх гарантій для потерпілого не лише суперечить принципам КПК України, а й може не відповідати міжнародним зобов'язанням України щодо прав жертв злочинів.

Також передбачену КПК України процедуру залучення експерта слідчим суддею за клопотанням сторони захисту, вважаємо доцільним і можливим для розповсюдження й на потерпілого, що також сприятиме засаді змагальності. Для цього необхідно передбачити відповідні зміни до ст. 243-244 КПК України.

Не менш суттєвим елементом реального забезпечення прав потерпілого під час призначення та проведення експертизи є обов'язкове належне інформування його про факт залучення експерта, предмет та межі дослідження, а також забезпечення можливості формулювання запитань, які мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні. Такий підхід не лише відповідає загальним засадам кримінального процесу, зокрема принципам змагальності сторін і забезпечення права на доступ до правосуддя, але й істотно підвищує якість та повноту експертного дослідження.

Надання потерпілому можливості поставити експерту запитання має декілька важливих наслідків. По-перше, це дозволяє врахувати специфіку заподіяної шкоди, характер пережитих ним подій, індивідуальні обставини, які можуть бути відомі лише потерпілому та становити значущу доказову інформацію. По-друге, така участь сприяє підвищенню довіри потерпілого до процесу розслідування, оскільки він відчуває реальний вплив на формування доказової бази. По-третє, вона мінімізує ризики однобічності експертного дослідження, яке за відсутності додаткових уточнюючих питань може не охопити важливих аспектів події злочину.

Особливо ефективною виявляється участь представника потерпілого - адвоката. Завдяки професійним компетенціям він здатний кваліфіковано формулювати запитання, звертати увагу на нюанси, які можуть залишитися поза полем зору слідчого або експерта, забезпечувати належний процесуальний супровід і захист інтересів потерпілого. Залучення адвоката підсилює змагальність, створює додаткові гарантії всебічності експертизи й водночас запобігає процесуальним зловживанням з боку інших учасників провадження.

Таким чином, інформування потерпілого про призначення експертизи та забезпечення його права формулювати запитання експерту слід розглядати як важливий елемент реалізації його процесуального статусу, необхідну передумову ефективності розслідування і невід'ємну гарантію дотримання принципу справедливості кримінального провадження.

Таким чином, права потерпілого, пов'язані із проведенням експертизи слід деталізувати та наблизити до прав сторони захисту (за винятком специфіки статусу

потерпілого). Втілення таких пропозицій забезпечить захист законних інтересів потерпілого на рівні з іншими учасниками провадження та сприятиме підвищенню ефективності і справедливості досудового розслідування.

Перелік використаних джерел:

1. Юхно О.О. Реалізація прав потерпілого як суб'єкта кримінального процесуального доказування у кримінальному процесі та в криміналістиці. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2022 р.). Харків, 2022. С. 445-449. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6b3d6004-59f6-4b38-9c5a-b3bae75f6215/content>
2. Кучинська О.П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників : монографія. Київ. Юрінком Інтер. 2013. С. 231.
3. Кріпак А.П. Механізм реалізації кримінальних процесуальних гарантій потерпілого як суб'єкта доказування під час залучення експерта у кримінальному провадженні. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 150.